

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัย และขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการหาความตรงตามเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมของแบบประเมินตนเองในกิจกรรมการดำเนินชีวิต ฉบับภาษาไทย โดยดัดแปลงมาจากต้นฉบับแบบประเมินภาษาอังกฤษ คือ The Occupational Self Assessment (version 2.2) (Baron et al, 2006) และความเที่ยงของแบบประเมินตนเองในกิจกรรมการดำเนินชีวิต ฉบับภาษาไทย ได้แก่ ความสอดคล้องภายใน (internal consistency) ความเที่ยงแบบวัดซ้ำ (test-retest reliability) วิธีการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 2 ระยะคือ ระยะที่หนึ่ง เป็นระยะของการหาความตรงตามเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมของแบบประเมินตนเองในกิจกรรมการดำเนินชีวิต (ขั้นตอนที่ 1-6) และระยะที่สอง การศึกษาความสอดคล้องภายใน และความเที่ยงแบบวัดซ้ำของแบบประเมิน (ขั้นตอนที่ 7) รายละเอียดของการดำเนินการวิจัยในแต่ละระยะ ดังนี้

ระยะที่หนึ่ง ระยะของการหาความตรงตามเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมของแบบประเมินตนเองในกิจกรรมการดำเนินชีวิต โดยการแปลจากฉบับภาษาอังกฤษเป็นฉบับภาษาไทย และขั้นตอนการทดลองใช้ ซึ่งมีรายละเอียดของการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนในการพัฒนาแบบประเมินตนเองในกิจกรรมการดำเนินชีวิต ฉบับภาษาไทย ผู้วิจัยได้อ้างอิงจาก Beaton, Bombardier, Guillemin และ Ferraz (2000) ซึ่งเสนอกระบวนการแปลและการปรับด้านวัฒนธรรม (translation and cultural adaptation process) ได้แก่

ขั้นที่ 1 การศึกษาและทำความเข้าใจแบบประเมิน และการขออนุญาตเพื่อขอใช้เครื่องมือในการศึกษาวิจัยจากผู้เกี่ยวข้อง โดยการส่งเอกสารขออนุญาตตามที่อยู่ของ MOHO Clearinghouse ที่แจ้งไว้ในคู่มือ (Baron et al, 2006)

ขั้นที่ 2 การแปลแบบประเมินจากต้นฉบับภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย (forward translation) โดยผู้แปลที่มีความรู้ความชำนาญทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษจำนวน 2 ท่านที่มีความแตกต่างในด้านภูมิหลัง คนหนึ่งมีความเข้าใจแนวคิดและมุมมองทางคลินิก และอีกคนหนึ่งไม่ใช่บุคคลที่มีภูมิหลังทางคลินิกหรือทางการแพทย์ ผู้วิจัยเลือกผู้แปลซึ่งเป็นอาจารย์ประจำภาควิชากิจกรรมบำบัด คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 1 ท่าน

และบุคคลทั่วไป 1 ท่าน เมื่อสิ้นสุดขั้นตอนการแปลได้แบบประเมินที่แปลเป็นภาษาไทย 2 ฉบับ เรียกว่า ฉบับ T1 และ T2

ขั้นที่ 3 การสังเคราะห์การแปลของฉบับ T1 และ T2 ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมผลการแปลจากผู้แปลทั้งสองท่านที่กล่าวข้างต้น โดยแสดงเป็นตารางเพื่อให้ง่ายในการเปรียบเทียบผลการแปล ผู้วิจัยทำการส่งเอกสารให้ผู้แปลทั้งสองท่าน และนัดหมายการประชุมประมวลผลการแปล ในครั้งนี้ผู้วิจัยเป็นผู้บันทึกการประมวลผลการแปล ทำให้ได้แบบประเมินรวมเป็น 1 ฉบับ เรียกว่า ฉบับ T-12

ขั้นที่ 4 การแปลย้อนกลับ (back translation) เป็นการนำแบบประเมินที่ได้คือ ฉบับ T-12 นำกลับไปแปลกลับเป็นภาษาอังกฤษ โดยผู้เชี่ยวชาญทางภาษา 2 ท่านที่ไม่เคยเห็นแบบประเมินนี้มาก่อน และไม่มีภูมิหลังทางการแพทย์ ทั้งนี้เพื่อลดการเกิดความลำเอียงของข้อมูล เป็นการตรวจสอบเนื้อหาของแต่ละหัวข้อให้เหมือนกับต้นฉบับ (validity checking) ทำให้ได้แบบประเมินเป็นภาษาอังกฤษ 2 ฉบับ เรียกว่า ฉบับ BT1 และ BT2 ในขั้นตอนนี้ผู้ทำการแปลย้อนกลับท่านหนึ่งเป็นอาจารย์ประจำภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และอีกท่านเป็น รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งเกษียณอายุราชการแล้ว

ขั้นที่ 5 การพิจารณาของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (expert committee) เป็นขั้นตอนที่สำคัญในการทำให้เกิดความเท่าเทียมกันของแบบประเมินที่นำมาใช้ในบริบทที่แตกต่างกับต้นฉบับ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 7 ท่าน ประกอบด้วย ผู้แปลและแปลกลับทั้ง 4 ท่านจากขั้นตอนที่ 2-4 ผู้ชำนาญด้านระเบียบวิธีวิจัย 1 ท่าน ซึ่งได้แก่ อาจารย์ผู้ชำนาญการวิจัยทางกิจกรรมบำบัด ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา 1 ท่านจากภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และนักกิจกรรมบำบัด 1 ท่าน ซึ่งมีบทบาทในตรวจสอบภาษาที่ใช้ในแบบประเมิน ซึ่งเป็นผลจากการแปลแบบประเมินที่ผ่านมาและพัฒนาเป็นฉบับก่อนนำไปทดลองใช้ (prefinal version) โดยผู้วิจัยจัดเตรียมเอกสาร โดยนำต้นฉบับภาษาอังกฤษ และแบบประเมินที่ได้ในขั้นตอนที่ 2-4 มาจัดรูปเป็นตารางเพื่อให้สะดวกในการเปรียบเทียบ ขั้นตอนนี้เป็น การตรวจสอบถึงความตรงเชิงเนื้อหาและวัฒนธรรมของแบบประเมินระหว่างต้นฉบับและฉบับที่แปลขึ้นทำให้ได้แบบประเมิน ฉบับ prefinal version

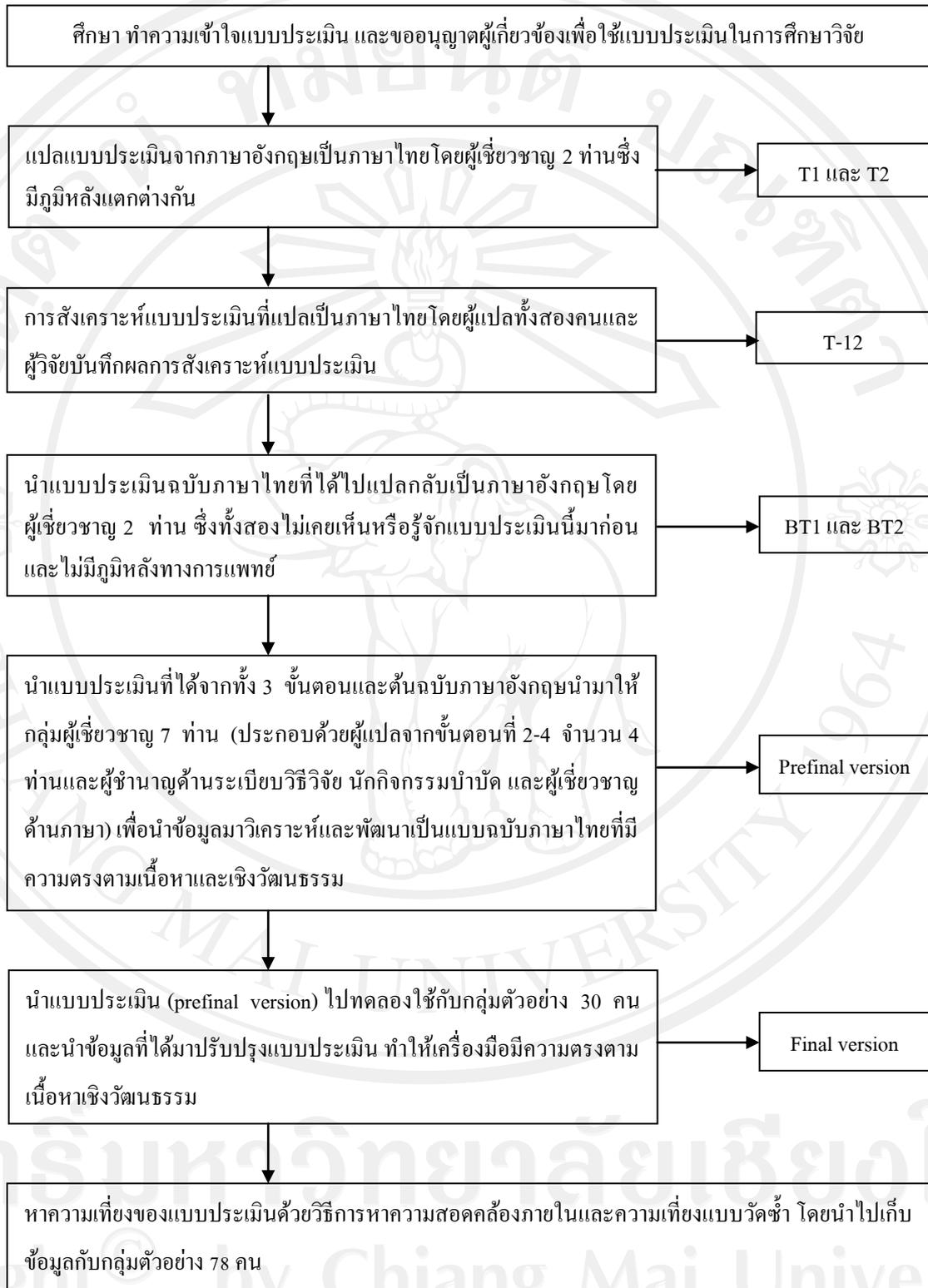
ขั้นที่ 6 การทดลองใช้แบบประเมิน (prefinal version) เพื่อหาความตรงตามเนื้อหาเชิงวัฒนธรรม เป็นการนำไปทดลองใช้โดยการให้ผู้ตอบจำนวน 30 คน (Beaton et al, 2000; Asgari & Kramer, 2008) อายุ 18- 60 ปี แบ่งเป็น 3 กลุ่มอายุ ได้แก่ อายุ 18 - 25 ปี อายุ 26 - 40 ปี อายุ 41 - 60 ปี ช่วงอายุละ 10 คน เป็นเพศชายและหญิงเท่าๆกัน ในเขต

อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ตอบแบบประเมินตนเองและมีการสัมภาษณ์ถึงความเข้าใจในแต่ละหัวข้อและการเลือกตอบ และข้อมูลที่ได้นำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับผู้ใช้ ซึ่งในขั้นตอนนี้ทำให้ได้แบบประเมินฉบับสมบูรณ์ (final version) ที่มีความตรงเชิงวัฒนธรรม เรียกแบบประเมินที่ได้นี้ว่า แบบประเมินตนเองในกิจกรรมการดำเนินชีวิต ฉบับภาษาไทย

ระยะที่สอง การศึกษาความสอดคล้องภายในและความเที่ยงแบบวัดซ้ำที่เที่ยงของแบบประเมิน

ขั้นตอนการศึกษาความสอดคล้องภายในและความเที่ยงแบบวัดซ้ำของแบบประเมินตนเอง ในกิจกรรมการดำเนินชีวิต ฉบับภาษาไทย รายละเอียดของการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นที่ 7 การหาความสอดคล้องภายใน (internal consistency) และความเที่ยงแบบวัดซ้ำ (test-retest reliability) เมื่อได้แบบประเมินตนเองในกิจกรรมการดำเนินชีวิต ฉบับภาษาไทย จึงนำมาศึกษาในกลุ่มตัวอย่างอายุ 18- 60 ปี แบ่งเป็น 3 ช่วงอายุ รวมทั้งสิ้น 78 คน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยวิธีการหาความสอดคล้องภายในของเครื่องมือ โดยใช้สถิติการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) จากนั้นนำแบบประเมินมาทำซ้ำในกลุ่มตัวอย่างเดิม ภายหลังจากการทำแบบประเมินครั้งแรก 14 วันหรือ 2 สัปดาห์ เพื่อทดสอบหาคุณสมบัติของเครื่องมือ โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชั้น (Intraclass Correlation Coefficient) จากขั้นตอนข้างต้นสามารถแสดงเป็นแผนภาพ 3.1 ดังนี้

แผนภาพ 3.1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย การหาความตรงตามเนื้อหาเชิงวัฒนธรรม ความสอดคล้องภายใน และความเที่ยงแบบวัดซ้ำ

การกำหนดประชากรและการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

บุคคลทั่วไปที่มีอายุ 18-60 ปี ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนการทดลองใช้เพื่อหาความตรงตามเนื้อหาเชิงวัฒนธรรม จำนวน 30 คน โดยแบ่งเป็นเพศชายและหญิงเท่าๆกัน และกลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนการศึกษาความสอดคล้องภายในและความเที่ยงแบบวัดซ้ำเที่ยงของแบบประเมินฯ จำนวน 78 คน โดยทั้งสองขั้นตอนใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกเดียวกัน (Terwee, 2007) และกลุ่มตัวอย่างในทั้งสองขั้นตอนไม่ใช่กลุ่มเดียวกัน

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Accidental sampling) มีการกำหนดช่วงอายุ 18-60 ปี แบ่งออกเป็น 3 ช่วงอายุ ได้แก่ วัยรุ่นตอนปลาย อายุ 18 - 25 ปี วัยผู้ใหญ่ตอนต้น อายุ 26 - 40 ปี และวัยผู้ใหญ่ตอนกลางหรือวัยกลางคน อายุ 41 - 60 ปี (ศรีเรือน, 2549)

หลักเกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

- เป็นบุคคลที่ผู้วิจัยสามารถติดตามหรือเข้าถึงได้ง่าย
- สามารถอ่าน เขียน และเข้าใจภาษาไทย
- เป็นผู้ที่มีความสุขดี ไม่มีโรคประจำตัว หรือโรคเรื้อรัง โดยการสัมภาษณ์ ถึงภาวะความเจ็บป่วยที่มีในปัจจุบันว่า มีอาการป่วยเรื้อรัง บาดเจ็บ หรือการใส่ยาในชีวิตประจำวัน
- มีความสมัครใจเข้าร่วมการวิจัย โดยลงนามยินยอมในเอกสารเพื่อเข้าร่วมการวิจัย
- ไม่มีปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจ (cognition) โดยเมื่อทำแบบทดสอบ Mini Mental State Exam: Thai version (MMSE-Thai 2002) ได้คะแนนไม่น้อยกว่า 23 คะแนน (กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, 2551)

การดำเนินการวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูลภายในภาควิชากิจกรรมบำบัด คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งแต่ละครั้งเมื่อสิ้นสุดการเก็บข้อมูล จะมีการพิจารณาความสมบูรณ์ของแบบประเมิน และพิจารณาจำนวนผู้ให้ข้อมูลโดยจำแนกตามช่วงอายุ จนกระทั่งได้กลุ่มตัวอย่างตามช่วงอายุที่กำหนดไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ แบบประเมินตนเองในกิจกรรมการดำเนินชีวิต ฉบับ 2.2 ปี 2006 ซึ่งจะนำมาดัดแปลงเป็นฉบับภาษาไทยและทดลองใช้ โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบ แบบประเมินซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย อายุ เพศ การศึกษา

ส่วนที่ 2 แบบประเมินตนเองในกิจกรรมการดำเนินชีวิต ฉบับ 2.2 ซึ่งได้ผ่านการดัดแปลง จากขั้นตอนข้างต้น (Beaton et al, 2000) แบบประเมินเป็นแบบประเมินด้วยตนเอง ในที่นี้ ทำการศึกษาเฉพาะส่วนของตัวบุคคล ใช้เวลาในการตอบประมาณ 10-20 นาที โดยแบ่งการประเมิน เป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 และ 2 การรับรู้ความสามารถในการทำกิจกรรม (occupational competence) และคุณค่าหรือความสำคัญของกิจกรรม (values and identity) จำนวน 21 หัวข้อ ซึ่งแสดงถึง

1. ทักษะหรือความสามารถในการทำกิจกรรม (skills/occupational performance) จำนวน 11 ข้อ
2. อุปนิสัย (habituation) จำนวน 5 ข้อ
3. เจตจำนง (volition) จำนวน 5 ข้อ

ผู้ตอบแบบประเมินให้คะแนนการประเมินการรับรู้ในความสามารถในการทำกิจกรรม และให้คะแนนการประเมินความสำคัญของกิจกรรม แบ่งคะแนนเป็น 4 ระดับ

ความสามารถในการทำกิจกรรม

ฉันมีปัญหาอย่างมากในทำสิ่งนี้

ฉันทำกิจกรรมนี้ด้วยความยากพอควร

ฉันทำกิจกรรมนี้ได้ดี

ฉันทำกิจกรรมนี้ได้ดีมาก

ความสำคัญของกิจกรรม

กิจกรรมนี้ไม่ค่อยสำคัญสำหรับฉัน

กิจกรรมนี้สำคัญสำหรับฉัน

กิจกรรมนี้สำคัญมากสำหรับฉัน

กิจกรรมนี้สำคัญมากที่สุดสำหรับฉัน

ขั้นตอนที่ 3 จากข้อความ 1-21 เลือกสิ่งที่คุณอยากจะปรับปรุงตัวเองมา 1-4 ข้อ (คุณสามารถเขียนแสดงความคิดเห็นในช่องว่างนี้ได้)

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการภายหลังได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมของคณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ว่า ไม่มีการละเมิดสิทธิ สวัสดิภาพและไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้ถูกวิจัย และก่อนการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยจะชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย ขั้นตอนการดำเนินการ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับให้กับกลุ่มตัวอย่างทราบ รวมถึงการยินยอมการเข้าร่วมการวิจัยของกลุ่มตัวอย่างนั้นเป็นไปด้วยความสมัครใจ กลุ่มตัวอย่างสามารถยุติการเข้าร่วมการวิจัยได้ทุกเมื่อที่ต้องการ โดยไม่ต้องแจ้งเหตุผลแก่ผู้วิจัย และจะไม่มีผลกระทบใดๆต่อกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น รวมทั้งข้อมูลที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่างนั้นจะถูกเก็บเป็นความลับและจะนำเสนอผลในภาพรวมเท่านั้น เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินยอมเข้าร่วมการวิจัย จะมีการลงนามเป็นลายลักษณ์อักษรลงในเอกสาร

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistic Package for the Social Science) ดังนี้

1. ใช้สถิติเชิงบรรยาย เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลและเวลาที่ใช้ในการทำแบบสอบถาม โดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เพื่อวิเคราะห์หาความสอดคล้องภายใน และใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชั้น (Intraclass Correlation Coefficient) เพื่อวิเคราะห์หาความเที่ยงแบบวัดซ้ำของแบบประเมิน